

Sarpsborg kommune

**Alkoholpolitisk handlingsprogram
og retningslinjer for salgs- og
skjenkebevillinger
2020 - 2024**

Vedtatt i Sarpsborg bystyre 18.06.2020

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	2
2	Mål og strategi.....	2
3	Folkehelse.....	3
4	Situasjonen i Sarpsborg	5
5	Alkoholloven.....	8
6	Innsatsområder	9
6.1	Ansvarlig alkoholhåndtering og MAKS uteliv	9
6.2	Kontroll og myndighetsarbeid.....	10
6.3	Forebyggende arbeid og AV-OG-TIL	13
6.4	Rusforebyggende tilskuddsmidler	16
6.5	Utelivet	16
6.6	Næringslivet i Sarpsborg	16
6.7	Støy	16
6.8	Drosjenæringen.....	17
6.9	Belysning.....	17
6.10	Geografiske og andre hensyn.....	17
6.11	Sentrum	18
7.	MAKS Uteliv nedre Glomma region	18
8.	Alkoholpolitiske retningslinjer	20
8.1	Bevillingshaver, styrer og stedfortreder	20
8.2	Bevillingstyper og vilkår	21
8.3	Det gis ikke skjenkebevilling til følgende:	21
8.4	Det skal utvises ekstra varsomhet ved behandling av søknad om bevilling fra:	21
8.5	18-års steder	21
8.6	Idrettsarenaer	22
8.7	Bowlinghaller.....	22
8.8	Festivaler / større arrangementer	22
8.9	Nettsalg.....	23
8.10	Uteservering:.....	24
8.11	Alder og alkoholgrupper	24
8.12	Vakt.....	24
8.13	Omsetning / bevillingsgebyr	25
8.14	Ansvarlig vertskap / Ansvarlig vertskap e-læring	25
8.15	Dialogmøte.....	25
8.16	Kontroll	25
8.17	Tre – partssamtaler	26

1 Bakgrunn

Alkoholpolitisk handlingsprogram beskriver kommunens ansvar etter alkoholloven, og oppfyller lovkravet om en alkoholpolitisk plan. Handlingsprogrammet og retningslinjene for salgs- og skjenkebevillinger ble revidert samlet i 2020.

Langsiktige satsinger er videreført fra Helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan 2009-2012. Hovedmålet samsvarer med regjeringens nasjonale rusmiddelpolitikk og med alkoholovens formålsparagraf.

Barnehager, skoler, kultur, frivillige, idretten og i særlig grad familiesentre arbeider med universelle forebyggende tiltak på en lang rekke arenaer. Universelle tiltak fanger også opp dem som er i risikogrupper. Tiltakene i handlingsprogrammet ses i sammenheng med andre helsefremmende og forebyggende tiltak.

Programmet omhandler ikke tiltak eller tjenester for dem som er i risiko eller har etablerte problemer, eller ulovlige rusmidler.

Folkehelseplanens og samfunnsplanens føringer om et aktivt, trygt, bærekraftig og framtidsrettet Sarpsborg, og med et sentrum som samlingspunkt for opplevelser, er lagt til grunn.

2 Mål og strategi

Formålet er å ivareta befolkningens helse ved å begrense og forebygge de samfunnsmessige og individuelle skadene som bruk av alkohol kan innebære jfr. alkoholovens § 1. Beskyttelse av barn og unge er særlig viktig i denne sammenheng. Alle tiltak og føringer i planen skal måles mot dette formålet. Et viktig virkemiddel er kommunens forvaltning av salgs – og skjenkebestemmelsene.

Samarbeid, samhandling og et bredt engasjement er en forutsetning for å gjennomføre tiltakene. Skriftlige avtaler anvendes for å forplikte ulike instanser.

Programmet skal gi tydelige og gode rammevilkår og legge til rette for en langsiktig og seriøs næring. Utelivsnæringen skal ha gode og forutsigbare rammebetingelser som stimulerer til et trygt, kompetent og variert uteliv med høy kvalitet. Programmet gir retning og beskriver innsats innen forebyggende arbeid og ansvarlig alkoholhåndtering(AAH) ved samarbeid med politiet og utelivsnæringen. Det gir føringer for forebyggende innsats for trygg oppvekst for barn og unge, og særlig gjennom avtalen med alkovettorganisasjonen AV-og-Til.

Tiltakene er rettet inn mot

- å forebygge og begrense skadelig bruk av alkohol
- å regulere tilgjengelighet av alkohol
- å redusere rusrelatert vold, skader og ulykker
- å skape trygghet for barn og unge

3 Folkehelse

Folkehelseloven sier at kommunen skal fremme befolkningens helse, og beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning. Kommunen skal også påse at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter.

Kommunen, politiet og utelivsbransjen er ansvarlig for å gi innbyggerne gode, trygge møtesteder og redusere rusrelaterte skader og ulykker i lokalmiljøet. Det innebærer også å svekke faktorer som medfører helserisiko, ved å forebygge. Servering og salg av alkohol kan gi inntekter, arbeidsplasser og trivsel i kommunen, men det kan også medføre kostnader og menneskelige lidelser. Kommunene skal derfor ha folkehelseperspektivet med i alkoholpolitikken. (Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter).

Grunnet økende bruk og misbruk, er alkohol nå rangert som den tredje største risikofaktoren for sykdom og skade i høyinntektsland. Norge har derfor forpliktet seg til WHO (Verdens helseorganisasjon) sitt mål om å redusere omfanget av skadelig alkoholbruk med 10 % innen 2025. (Helsedirektoratets temaside Alkohol – lokalt folkehelsearbeid).

Det er klare sammenhenger mellom alkoholkonsum og skader og sykdom i befolkningen. Når det i en befolkning selges og brukes mer alkohol, er det spesielt andelen av de som drikker mye som øker. Statistisk er det klar sammenheng mellom alkoholbruk/andel høykonsumenter og sykdommer som kreft, leversykdom, diabetes, depresjon og hjerte- og karsykdom. De skader som er mest vanlige i forbindelse med rus, er knyttet til trafikk-, druknings- og fallulykker. Bruk av alkohol eller andre rusmidler under svangerskap innebærer økt risiko for skader hos foster. (Folkehelse rapporten 2018 - Folkehelseinstituttet).

FN's bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan. Bærekraftsmål 3 er å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. Det fremheves å styrke forebygging og skadelig bruk av alkohol (regjeringen.no 2020). En ny rapport konkluderer med at alkohol utgjør en trussel for å nå FN's bærekraftsmål og at reduksjon av alkoholbruk er helt nødvendig. Alkohol utgjør også en stor risikofaktor for flere av FN's bærekraftsmål som omhandler trafiksikkerhet, vold, trygghet og likestilling (fn.no 2019)

Folkehelseinstituttet viser til at forekomsten av vold og skader har en tydelig sammenheng med alkoholbruk. Omfang av vold kan reduseres gjennom å redusere alkoholkonsum og omfanget av beruselse.

Forskning fra Norge har funnet at en økning i antall skjenkesteder er forbundet med økning i antall voldshendelser, og en økning i skjenketidene er forbundet med en økning i voldsomfanget nattestid i helgene (Folkehelseinstituttet 2019).

Levekårsundersøkelsen viser at 200 000 personer har vært utsatt for vold eller trusler om vold. Dette er en større andel enn i 2012 og 2015 – da det var historisk lave andeler ofre for alle typer vold og trusler (SSB 2019).

Ofte er både voldsutøver, -offer eller begge parter påvirket av ett eller flere rusmiddel. I de fleste tilfellene dreier det seg om alkohol. Vold forekommer oftest på tidspunkt da beruselse er vanligst, det vil si på nattetid og i helger, og på nyttårsaften. Blant pasienter behandlet for voldsskader i akuttmottak/legevakt var mellom halvparten og to tredjedeler alkoholpåvirket. Når politiet har vurdert ruspåvirkning hos voldsutøvere og volds ofre, har de funnet at omkring en tredjedel av så vel gjerningspersoner som ofre var alkoholpåvirket

En betydelig andel av voldssituasjonene oppstår på eller like utenfor skjenkesteder. Blant voldsskadete pasienter ved Oslo legevakt hadde volden i 20% av tilfellene skjedd på eller umiddelbart utenfor et skjenkested. Av anmeldte voldssaker til politiet i Oslo hadde 13 % foregått på skjenkested, og av voldssakene i Oslo sentrum hadde 28% foregått på skjenkested (Folkehelseinstituttet (2019)).

Tiltak for å begrense overskjenking og vold på skjenkesteder er utbredt, og belyst i flere studier. Det vises til at kombinasjon av opplæringstiltak, kontroller og sanksjoner ved overskjenking kan ha en effekt, og at virksomme tiltak må opprettholdes (folkehelseinstituttet 2019).

Utover dette er støy ofte en folkehelseutfordring knyttet til alkoholserving og lange åpningstider.

FNs bærekraftsmål har som mål å skape en rettferdig og bærekraftig framtid for alle innen år 2030, og sikre at ingen blir ekskludert. Reduksjon i alkoholbruk er nødvendig for å nå bærekraftsmålene. Dette vil ha positiv effekt ikke bare på de alkoholrelaterte helseutfordringene, men vil også øke sjansene for å nå flere av de andre målene.

Folkehelseloven pålegger kommunen å ha oversikt over faktorer som påvirker folkehelsen, deriblant rusproblemer. Folkehelseinstituttet beregner alkoholforbruket i Norge. Den samlede omsetningen av alkohol i Norge består av den registrerte, avgiftsbelagte omsetningen og den såkalt uregistrerte omsetningen. Nordmenn drikker i gjennomsnitt nesten 7 liter ren alkohol per år (2018).

Denne mengden fordeler seg slik:

- Snaut 3 liter kjøpes på vinmonopol
- Vel 3 liter kjøpes i dagligvarehandel og uteliv
- Cirka ¾ liter er såkalt uregistrert omsetning og er kjøpt i taxfree-butikker, i Sverige og andre land

I 2018 var det litt over 80 % av voksne som hadde drukket alkohol siste år. De 10 % som drikker mest, står for om lag halvparten av det totale forbruket.

Folkehelse rapporten 2018 viser at

- Alkoholbruken i Norge har økt betydelig de siste 15 årene.
- Unge drikker mindre, mens kvinner og eldre drikker mer enn før.
- Menn drikker oftere og i gjennomsnitt dobbelt så mye alkohol som kvinner.
- Eldre drikker oftere, men mindre enn yngre.
- Det er anslått at 4-5 % av norske arbeidstakere drikker mer enn 2-3 enheter pr dag.
- Over halvparten av alle foreldre oppgir i spørreundersøkelser at de drikker alkohol med barn til stede, 15 % oppgir at de drikker så mye at de er synlig beruset.

- Beregninger tyder på at mellom 5 og 14 % av alle barn vokser opp med foreldre med et risikofylt alkoholkonsum, med de mange konsekvenser det har. (Veileder Fra bekymring til handling).

En folkehelsevurdering er en vekting av ulike hensyn. I alkoholpolitisk sammenheng veier gevinstene av en restriktiv alkoholpolitikk tungt, med regulering av pris og tilgjengelighet. Positive effekter av en god utelivsnæring, som arbeidsplasser og sosiale møteplasser, må vurderes opp mot ulemper. I alkohollovens formålsparagraf presiseres imidlertid at folkehelseperspektivet og øvrige alkoholpolitiske hensyn skal vektlegges tyngre enn næringspolitiske hensyn. Internasjonal faglitteratur støtter denne tilnærmingen, og konkluderer med at det vil være klart større gevinster for samfunnet totalt sett ved å redusere skadelig alkoholbruk, enn det vil være ulemper ved å være restriktiv.

Foreldres alkoholbruk kan få negative konsekvenser for barna på en rekke områder. Mors alkoholbruk under svangerskapet kan skade det ufødte barnet. Skadene kan bl.a. vises som konsentrasjons- og lærevansker og hyperaktivitet. Foreldres rusmiddelmisbruk kan svekke omsorgen for, og tilknytningen til, barna. Ungdom som har sett foreldrene hyppig beruset, er mer utsatt for fysisk vold eller trusler om vold, depresjonssymptomer og selvmordstanker, og for en negativ relasjon til foreldrene.

Skadelig bruk av rusmidler er ofte del av et større problembilde der psykososiale vansker, sosioøkonomiske faktorer og relasjonsproblemer spiller inn og påvirker barna. Negative konsekvenser av foreldres rusmiddelbruk for barn er ikke bare knyttet til storforbruk eller avhengighet, men også til mindre omfattende bruk, og kan få betydning for barn/unges eget forhold til alkohol. (Helsedirektoratet 2019).

4 Situasjonen i Sarpsborg

I Folkehelseprofilen for 2016 (FHI) er det beregnet at det i Sarpsborg kjøpes 3,8 liter ren alkohol per innbygger. Salget fra butikker og Vinmonopol er utgangspunktet, grensehandel er ikke tatt med her. Landsgjennomsnittet ligger på 5 liter. Salget har ligget på samme nivå fra 2012 til 2016.

Til tross for at voksne i dag ser ut til å drikke mer alkohol enn tidligere, har de unges bruk av alkohol flatet ut, og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. For mange innebærer eksperimentering med og bruk av alkohol en symbolsk markering av overgangen fra barn til ungdom. Ungdata undersøkelsen i Sarpsborg for 2019 viser at 10 % av ungdomskoleelevene har vært tydelig beruset på alkohol siste året som er en økning. I 2017 hadde 7 % av ungdomsskoleelever i Sarpsborg vært tydelig beruset på alkohol (13 % i 2013). Landsgjennomsnittet, ligger på 12 % i 2019. Det er små forskjeller i alkoholvaner mellom jenter og gutter på ungdomskolenivå.

Ungdata fra 2019 i Sarpsborg viser at i starten av videregående skole har litt under halvparten av elevene vært tydelig beruset på alkohol siste året, men andelen øker til 73 %, som er nesten 8 av ti på vg3. Tallet var i 79 % i 2017. Det har vært en reduksjon på vg 2 og vg 3 i 2019, men en økning på vg1 fra 34 % i 2017 til 38 % i 2019. Det har vært en viss økning av andel beruset blant guttene. Ellers er det

små forskjeller på alkoholvaner mellom jenter og gutter på videregående skolene i Sarpsborg (ungdata.no 2020).

Sarpsborg kommune har betydelige levekårsutfordringer. Som problem er alkohol en av de få helsetruslene som er like utbredt hos både dem med lavest og høyest utdanning og inntekt, selv om skadetyperne og mekanismene kan variere. Levekårskartleggingen kan likevel ha relevans, spesielt i alkoholpolitiske prioriteringer som angår bevillinger, og for etablering av noen typer skjenkesteder eksempelvis i boligområder og der barn oppholder seg.

Politiet og festivalarrangører har rapportert om bekymring fordi de ser tendenser til at publikum kommer ruset til byen, og må bortvises fra byen på grunn av beruselse. Det gjelder både til faste skjenkesteder og ved større arrangement.

En aktiv utelivsnæring skaper stadig flere møteplasser; serverings- og spisesteder og festivaler. Dette skjer mest i sentrum, men også i nærmiljøer og havneområder.

Totalt 51 søknader om salgs- og skjenkebevilling (nye faste bevillinger eller endringer av eksisterende bevilling) ble behandlet i 2019. Endringer av bevillinger består av eierskap, driftskonsept, ansvarlige personer og skjenkeområder. I tillegg til faste bevillinger er det gitt skjenkebevillinger til enkeltarrangement og ambulerende skjenkebevillinger til sluttede selskap. Det ble gitt 15 bevillinger til enkeltarrangement/festivaler og 57 ambulerende bevillinger i 2019. Kommunen legger til rette med informasjon og veiledning ved søknader.

Oversikt over antall salgssteder og skjenkesteder:

År per 31.12	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall Skjenkesteder	51	49	44	46	47	48	51	55	54	51
Antall salgssteder	33	34	30	30	29	27	30	32	31	31

Etter alkoholloven kan det settes tak på antall bevillinger i kommunen. Sarpsborg kommune har ikke benyttet seg av dette.

Det selges mest alkoholholdig drikke i butikker, mens de største utfordringene er knyttet til utelivet og skjenkesteder. Fra 2010 ser vi en økende omsetning ved skjenkestedene i Sarpsborg, mens butikkisalget synker noe. Dette kan ha sammenheng med grensehandel.

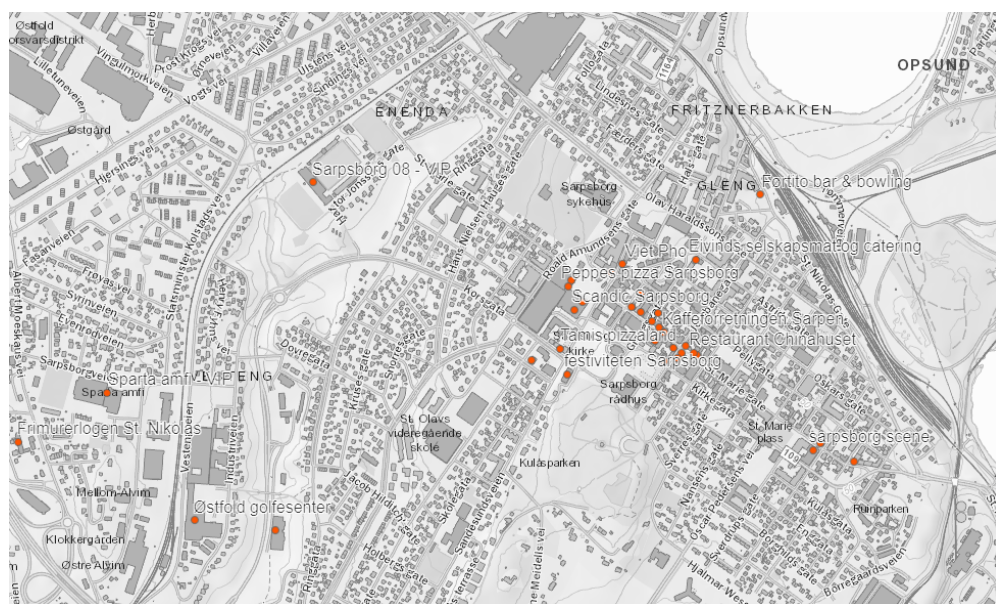
Omsetning av alkohol (i liter) ved skjenkestedene i Sarpsborg:

	Gruppe 1 (2,5 - 4,7 %)	Gruppe 2 (4,7 - 22 %)	Gruppe 3 (22 - 60 %)	Total
2010	220 417	29 090	5 610	255 117
2011	247 748	26 347	6 656	280 751
2012	209 445	24 110	6 077	239 632
2013	205 014	23 200	5 772	233 986
2014	179 267	20 694	4 597	204 558
2015	250 093	32 367	6 311	288 771
2016	284 197	37 068	6 034	327 299
2017	281 656	46 162	5 965	333 783
2018	241 412	55 072	5 169	301 653

Omsetning av alkohol (i liter) ved salgsstedene/dagligvarebutikkene i Sarpsborg:

År	Gruppe 1 (2,5 - 4,7 %)
2010	1 699 125
2011	1 600 771
2012	1 472 825
2013	1 503 864
2014	1 458 456
2015	1 218 247
2016	1 473 812
2017	1 490 913
2018	1 508 420

De fleste skjenkestedene i Sarpsborg befinner seg i sentrum.

Se også kart over skjenkesteder i hele Sarpsborg på denne [linken](#).

Politiets statistikk på utelivsrelatert vold viser en markant nedgang i antall voldssaker i Sarpsborg. Fra å være en by med relativt mye uro, har Sarpsborg gjennom mange ulike innsatser lyktes med å redusere dette. Det vises bl.a. til det vellykkede arbeidet med MAKS Nedre Glomma som en suksessfaktor for et trygt uteliv. Tall fra politiet i Sarpsborg viser at registrerte tilfeller av utelivsbasert vold har sunket betraktelig fra 2012. I 2016 økte tilfellene, men synker igjen i 2017. I 2019 har det vært en liten økning igjen. Vi finner samme tendens i Fredrikstad, bortsett fra året 2016. I sum vurderer politiet Sarpsborg som en trygg by å oppholde seg i.

Politiets innsats, og samarbeidet med skjenkestedene er avgjørende. En av årsakene til nedgangen er at politiet i samarbeid med kommunen har tett oppfølging av skjenkestedene med opplæring og veiledning.. Politiet følger også opp det enkelte skjenkested med en samtale, ved mange meldinger om avvik.

Voldstall fra 2015 til 2019 (01.01 til 31.12):

ØSTFOLD POLITIDISTRIKT

ØSTFOLD POLITIDISTRIKT

VOLD I SARPSBORG

(Søkekriterier PSV-stansetikkgruppe Liv, legeme, helbred + voldslovbrudd kap. 25.-
Kjernetid= Sentrum fra kl. 2200 til 0500 natt til lørdag og natt til søndag.

År	(2011)	2015	2016	2017	2018	2019
Sarpsborg	169	173	190	189	216	240
Sentrum	87	62	80	78	81	91
Kjernetid	51	23	32	36	34	34
Relatert uteliv	39	16	26	20	18	25

Kjernetid: sentrum fra kl. 20.00 til 05.00 natt til lørdag og søndag.

5 Alkoholoven

Alkoholoven gir kommunen ansvar for å tildele, føre kontroll med og eventuelt inndra salgs- og skjenkebevillinger. Alle bevillinger skal utøves i henhold til alkoholovens regler. Overtredelse av alkoholoven eller forskrift gitt i medhold av den, kan medføre inndragning av bevillingen.

Alkoholovens § 1-7d pålegger kommunen å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan som skal rulleres hver kommunestyreperiode. Sarpsborg bystyre skal vedta retningslinjer for behandling av

søknader om salgs- og skjenkebevillinger for 2020-2024. Disse inneholder mange av elementene som inngår i en alkoholpolitisk handlingsplan. Sammen med retningslinjene ble også forskrift om åpningstider for serverings- og skjenketider i Sarpsborg vedtatt. Det alkoholpolitiske handlingsprogrammet skal neste gang rulleres våren 2024, etter lokalvalget høsten 2023.

Alkoholloven inneholder viktige virkemidler for å forebygge og begrense bruk av rusmidler i befolkningen. Forskning viser at problemene øker med totalkonsumet, og at begrensninger på tilgjengelighet har positiv effekt på totalforbruk og skadeomfang. De mest effektive tiltakene er såkalte regulatoriske virkemidler i loven som påvirker pris og tilgjengelighet av alkohol. Dette omfatter blant annet kontroll med omsetning og skjenking av alkohol, håndhevelse av aldersgrenser og tidsbegrensninger for skjenking av alkohol. Den kommunale rusmiddelpolitikken er viktig for å regulere omsetningen av alkohol og begrense de alkoholrelaterte problemene. Kommunen har ansvar for å utforme en lokalt tilpasset alkoholpolitikk, særlig gjennom behandling av bevillingssøknader, opplæring og veiledning av salgs- og skjenkebransjen, fastsetting av salgs- og skjenketider, forebyggende tiltak, kontroller og sanksjoner. Alle salgs- og skjenkesteder skal ha et system og rutiner for å sikre at lover og regelverk overholdes (internkontroll).

De mest effektive kommunale tiltakene er kombinasjon med:

- Regulering av/restriksjoner i tilgjengelighet (antall skjenkesteder og åpningstider)
- Effektiv kontroll, myndighetsarbeid og sanksjoner
- Anvende lokal statistikk for å regulere etableringer (vold/uro)
- Forpliktende samarbeid om ansvarlig alkoholhåndtering
- Forebyggende tiltak, opplæring og veiledning av utelivsbransjen
- E-læringskurs for ansatte i skjenkebransjen
- Tett samarbeid med synlig politi
- Universelle forebyggende tiltak

6 Innsatsområder

6.1 Ansvarlig alkoholhåndtering og MAKS uteliv

Ansvarlig alkoholhåndtering handler om å unngå skjenking til mindreårige, overskjenking og vold. Det handler også om trygghet og folkehelse gjennom lokal forvaltning av alkoholpolitikken. Den nasjonale satsingen på ansvarlig alkoholhåndtering følges opp ved egne tiltak, og ved samarbeid i MAKS uteliv nedre Glommaregion.

Kommunene i nedre Glommaregionen; Sarpsborg, Fredrikstad og Hvaler startet et felles arbeid med ansvarlig alkoholhåndtering i 2008. Samarbeidet ble forankret i kommunale vedtak og planer, og i politiets virksomhetsplan. Samarbeidsforumet MAKS (Myndighet, Ansvarlighet, Kontroll og Samarbeid) ble etablert i 2010. MAKS forum består av representanter for utelivsnæringen, politiet og de tre kommunene. Folkevalgte fra hver kommune er med. MAKS uteliv nedre Glommaregion er nå en samarbeidsmodell med MAKS forum, arbeidsgrupper, innsatsområder, statistikk og ulike tiltak for å nå målene.

Målet med MAKS uteliv er:

- Et trygt og trivelig uteliv
- Unngå overskjenking
- Unngå skjenking av mindreårige
- Hindre rusrelatert vold
- Bedre og mer effektiv kontroll
- Lik praksis i kommunene
- Forutsigbarhet for bransjen

Maks uteliv nedre Glommaregion deler sine erfaringer og får anerkjennelse av andre kommuner, politidistrikter, KoRus og helsedirektoratet for godt samarbeid og helhetlig innsats.

6.2 Kontroll og myndighetsarbeid

Kommunen har ansvar for forvaltning av alkoholloven. En aktiv rolle sammen med politiet overfor utelivsbransjen med veiledning, opplæring, kontroller og samarbeid, gir økt forståelse for ansvar regelverk, og roller. Det er i 2017 utarbeidet en egen håndbok med midler fra Helsedirektoratet/KoRus-Øst, basert på erfaringer i MAKS uteliv nedre Glomma. I håndboka beskrives hvordan de tre nabokommunene med ulik størrelse og store forskjeller i utfordringer knyttet til utelivet gjennomfører en felles innsats. . Arbeidsformer, samarbeidsmodell, organisering, innsatsområder, metoder og lokale tiltak samt resultater fra MAKS uteliv i nedre Glomma dokumenteres. [Se MAKS håndboken](#). Innsatsen er kunnskapsbasert, det innhentes kontinuerlig statistikk og erfaringer fra kommuner, politi og andre relevante samarbeidspartnere som evalueres.

Kommunene har ansvar for kontroll av salgs -og skjenkesteder. Sarpsborg har avtale med et privat selskap om gjennomføring av kontroller. Alkoholloven pålegger kommunene å gjennomføre minst en kontroll per år per bevilling, og minst 3 ganger så mange kontroller samlet som antall bevillinger. Kommunen står fritt til å øke antall kontroller og vil ved behov gjennom perioden ha særskilt fokus på bruk av kontroll som forebyggende tiltak, for eksempel gjennom at bevillingshavere opplever en forhøyet risiko for avdekking av brudd.

Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersbestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Det gis opplæring og veiledning til salgs- og skjenkestedene i alkoholloven. Ved overtredelser skal kommunen tildele bevillingshaver et bestemt antall prikker. Kommunen kjøper tjenester og har i 2018 – 2021 inngått avtale med kontrollselskapet Securitas om utførelse av skjenkekontroller. Securitas ble valgt ved en grundig anbudsprosess. Kostnaden for kontroller dekkes fra gebyr.

I tillegg gjennomføres det tverretatlige kontroller minst 3-4 ganger per år. Tilsynsmyndighetene sammen med kommune og politi deler kunnskap og gjennomfører målrettede kontroller. Etater som er med i samarbeidet: Bevillings-myndigheten, politiet, kemnerkontoret, arbeidstilsynet, bygnings-myndigheten, brannvesenet, mattilsynet, NAV kontroll, tolletaten og Skatt Øst.

Det ble nytt lovverk om prikktildeling fra 1.1.2016. Prikktildeling er knyttet til alkohollovens bestemmelser og vilkår i bevilningene jfr. retningslinjene til Sarpsborg kommune. Fra 2016 ble det satset bredt på veiledning og kompetanseheving av utelivsbransjen.

Oversikt over antall prikker etter brudd på alkoholloven:

År	Antall prikker
2016	9
2017	65
2018	40
2019	31

Organisasjonen Juvente utfører stikkprøver med kontroller for å se om personer under 18 år får kjøpt alkohol. Sarpsborg har hatt avvik i butikker både i 2017 og 2018. I 2019 kom Sarpsborg svært godt ut med null salg i seks kjøpsforsøk.

Det er bystyret som er tildelt ansvaret for å innvilge bevilning for salg og skjenking av alkohol. Bevilningene kan innvilges for inntil 4 år av gangen. Innsatsen for å redusere utelivsbasert vold retter seg i størst grad mot de som ligger i sentrum av byen.

Ansvarelig alkoholhåndtering	
Hovedmål: trygt og trivelig uteliv med ansvarlig alkoholhåndtering	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Sarpsborg kommune samarbeider med Hvaler og Fredrikstad, politiet og utelivsnæringen i Nedre Glomma om trygt uteliv - om kontroll- og myndighetsarbeid, saksbehandling og forebygging	<ul style="list-style-type: none"> MAKS uteliv nedre Glomma region gjennomføres som en samarbeidsmodell i tråd med Håndbok Samarbeidet forankres i planer
Kommunen har et forebyggende samarbeid med utelivsnæringen gjennom dialog og medvirkning	<ul style="list-style-type: none"> Dialogmøter gjennomføres minst 2 ganger per år sammen med politiet Samarbeid med næringsforeningen sine representanter fra utelivsnæringen
Tverrfaglig kompetanse i kommunen samhandler om ansvarlig alkoholhåndtering for helhetlig innsats	<ul style="list-style-type: none"> Helse- og sosialfaglig, forebyggende og saksbehandlerkompetanse koordineres og samarbeider aktivt internt
Politi, kommune og andre samhandler om kunnskapsbasert innsats for trygt uteliv	<ul style="list-style-type: none"> Innhenter og tar i bruk kunnskap fra regionale og lokale samarbeidspartnere Statistikk innhentes og analyseres lokalt; fra kommunen, politiet og andre (f.eks. sikkerhetselskap) Årlig evaluering for utarbeidelse av nye satsingsområder gjennomføres Kontinuerlig samarbeid med politiet, oppdatering på status vold og utfordringer

	<ul style="list-style-type: none"> • Drar nytte av kontroller foretatt av frivillige som organisasjonen Juvente • Har kontakt med regionalt kompetansesenter for rusmiddelspørsmål (KoRus-Øst) for bistand • Samhandler med organisasjonen AV-OG-TIL om undersøkelser • Årlig presentasjon av status på arbeidet for politirådet
Utelivsnæringen får veiledning om forebyggende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Det gjennomføres møter med fokus på internkontroll der det avdekkes utfordringer • Forebyggende samtaler gjennomføres ved søknader om arrangement/etablering, og avvik
Kommunen sikrer gjennomføring av kompetansehevende tiltak for alle aktører innen ansvarlig alkoholhåndtering	<ul style="list-style-type: none"> • Folkevalgte informeres minst en gang per år • Temabasert folkevalgtopplæring ved oppstart av ny valgperiode • Utelivsnæringen tilbys kurs om Ansvarlig vertskap(AV-kurs) minst en gang per halvår • Det gjennomføres andre forebyggende kurs etter behov; som konflikthåndtering, organisert kriminalitet, narkotika • Tilbyr tilrettelagt kompetanseheving på utestedenes personal møter og personalet på større arrangement
Systematisk kontroll- og myndighetsarbeid utføres i samarbeid med de ulike tilsynsmyndighetene, og lokalt politi	<ul style="list-style-type: none"> • Tverrfaglige målrettede samordnede kontroller utføres minst 3-4 ganger per år, med relevante tilsynsmyndigheter • Tett samarbeid med synlig politi • Vurdere økt antall kontroller som forebyggende tiltak
Trygg og lovlidig utelivsnæring	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomfører lovpålagte kontroller ved avtale med kontrollselskap • Forebyggende samarbeid med Securitas om veiledning av utelivsnæringen • Synlig politi er tett på utelivsbransjen • Faste status møter mellom politi og kommunen

6.3 Forebyggende arbeid og AV-OG-TIL

Ved bred innsats innen forebyggende og helsefremmende arbeid legges grunnlag for mestring og sunne livsvaner. Voksne er forbilder, og foreldre er de mest betydningsfulle i barns liv. Deres holdninger og atferd har stor betydning (Ungdata 2019).

På nasjonalt plan gjennomføres ulike opplysnings-, informasjons og holdningsskapende kampanjer, blant annet av Helsedirektoratet. Befolkningsrettede universelle tiltak tar sikte på «små endringer hos de mange» slik at hele befolkningen flyttes i retning av lavere risiko.

Forebyggende arbeid skjer på en lang rekke arenaer. Barnehager, skoler, kultur, frivillige, idretten og i særlig grad familiesentre arbeider med universelle forebyggende tiltak. Universell forebygging er strategier og tiltak som retter seg mot alle, uten å skille mellom grupper og individer, og fanger også opp dem som er i risikogrupper.

I 2019 ble det opprettet flere nye alkoholfrie møteplasser for barn og unge i Sarpsborg. Dette er viktige forebyggende innsats. Det er også blitt styrket forebyggende samarbeid mellom kommune, politi og frivillige organisasjoner om trygge møteplasser.

Sarpsborg er SLT-lokalsamfunn som betyr samordning av lokale rus-og kriminalitetsforebyggende tiltak. SLT-modellen er forankret i politirådet med egen SLT-koordinator. SLT arbeidet i Sarpsborg vektlegger forebyggende innsats, trygge møteplasser for unge, og trygt uteliv for hele befolkningen.

Gjennom egen avtale med alkovett organisasjonen AV-OG-TIL har kommunen, som den eneste i Østfold, fra 2003 hatt tilgang til et bredt spekter av hjelpemidler for gjennomføring av kampanjer og tiltak lokalt. AV-OG-TIL driver holdningsskapende arbeid gjennom et bredt nettverk av frivillige organisasjoner, kommuner og andre samarbeidspartnere. Den daglige aktiviteten koordineres av et sekretariat i Oslo. Virksomheten finansieres av medlemskontingenter og tilskudd over statsbudsjettet, formidlet via Helsedirektoratet.

Tiltakene i handlingsprogrammet må ses i sammenheng med andre helsefremmende og forebyggende tiltak, for en helhetlig innsats.

Forebyggende og helsefremmende arbeid	
Hovedmål: trygt oppvekstmiljø for barn og unge	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Sarpsborg er en AV-OG-TIL- kommune med særlig fokus på barn og unges oppvekst	<ul style="list-style-type: none">• Har egen avtale med alkovettorganisasjonen AV-OG-TIL (se vedlegg)• Koordinerer forebyggende kommunal innsats gjennom AV-OG-TIL - koordinator• Familiesentrene har kontaktpersoner og etablerte rutiner for kontakt med foreldre• Gjennomfører AV-OG-TIL- kampanjer med fokus på graviditet, samvær med barn og unge,

	<p>bade- og badeliv, idrett, trafikk, arbeidsliv og livskriser</p> <ul style="list-style-type: none"> • AV-OG-TIL sine kampanjer og kunnskap benyttes i arbeidet med ansvarlig alkoholhåndtering
<p>Styrker mulighetene for at barn og unge vokser opp uten skadelig alkohol eller narkotikabruk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tar opp spørsmålet om rusbruk med gravide og foreldre • Systematisk jobber for å identifisere barn som vokser opp med foresatte som misbruker alkohol/rusmidler, slik at riktig oppfølgingstiltak kan iverksettes.
<p>Sarpsborg er SLT-lokalsamfunn for å redusere rus og kriminalitet blant ungdom og unge voksne</p> <p>Kommune og politi ledelsen har samarbeidsavtale og felles satsningsområder</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeider i tråd med SLT-modellen • SLT-modellen har utvidet målgruppe til å gjelde hele befolkningen i det forebyggende arbeidet for trygt uteliv. • Gjennomfører rus og kriminalitetsforebyggende tiltak • Forebygge kriminalitet og vold i offentlig rom er satsingsområde for politirådet. Politirådet orienteres årlig om status på ansvarlig alkoholhåndtering og MAKS uteliv statistikk.
<p>Tar i bruk universelle rusforebyggende metoder og verktøy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomfører tiltak som Kjipe foreldre • Gjennomfører foreldremøte tiltaket UTSETT i ungdomsskolen • Innfører metoden Helsefremmende skoler og barnehager • Vektlegger foreldresamarbeid og tar i bruk rusforebyggende programmer, metoder og verktøy
<p>Tar i bruk nasjonal og lokal rusforebyggende kunnskap og gjennomfører tiltak</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomfører jevnlig og analyserer svar fra spørreundersøkelsen Ungdata, Levekårsundersøkelsen og Helseprofilen • Gjennomfører tiltak i tråd med utfordringsbildet • Ungdata resultater formidles til MAKS forum, ungdomsråd, politirådet, skoler og alle relevante tjenester
<p>Stimulerer frivillige og organisasjoner til universelt rusforebyggende arbeid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mobiliserer frivillige og stimulerer til bruk av tilskuddsordningen om midler til rusforebyggende tiltak, f.eks. i samarbeid med kultur, oppvekst og helse.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mobilisere frivillige organisasjoner til å benytte nasjonale tilskuddordningen Tilskudd for Kriminalitetsforebyggende tiltak.
Jobber aktivt med å øke bevisstheten hos voksne om egen bruk av alkohol og alkoveit	<ul style="list-style-type: none"> • Har samarbeidsavtaler med frivillige og organisasjoner, som Redningsselskapet • Kommunale instanser samarbeider med kultur, frivillighet og næringsliv • Holdningskampanjer fra AV-og-Til, Maks uteliv, helsedirektoratet formidles til befolkningen
Trygg ungdomstid uten rusrelatert vold	<ul style="list-style-type: none"> • Ungdomsrådet involveres i det rusforebyggende arbeidet. • Tilrettelegge for attraktive rusfrie møteplasser og arrangementer som er tilgjengelig for ungdom i hele kommunen. • Fylkeskommunen satser på trygg og inkluderende russtid i videregående skolene. • Politiet og kommunen arbeider med Trygg sarperuss som forebyggende tiltak. • Tilrettelegge for attraktive rusfrie møteplasser og arrangementer som er tilgjengelig for ungdom i hele kommunen. • Mobilisere aktører til å søke den nasjonale tilskuddordningen Barne og ungdomstiltak i større bysamfunn – åpne møteplasser. • Arrangement og utesteder med 18 års grense tilbys ekstra forebyggende veiledning om trygghetstiltak. • Veileder større arrangementer om alkoholpolitiske retningslinjer og forebyggende tiltak gjennom formøter.

AV-OG-TIL bistår med kompetanse, materiell, markedsføring og oppfølging med spørreundersøkelser. Målet er å øke bevisstheten hos voksne rundt bruken av alkohol, og særlig der alkoholbruk utgjør fare og/eller kan gå ut over andre. Syv situasjoner er prioritert; samvær med barn og unge, båt- og badeliv, graviditet, idrett og friluftsliv, trafikk, arbeidsliv og livskriser. Avtalen med AV-OG-TIL rulleres hvert 4.år og ble fornyet i 2018.

I Sarpsborg er det viet størst innsats til områdene som gjelder barn og unge.

6.4 Rusforebyggende tilskuddsmidler

Når kommunens lovpålagte kontrollarbeid er dekket, skal resterende gebyrinntekter fra salg av alkohol brukes til en tilskuddsordning for å stimulere til økt forebyggende frivillig innsats. Det er vedtatt av Bystyret den 12.11.2015. Det kan søkes om midler til rusforebyggende tiltak, der barn og unge skal prioriteres. Det skal legges vekt på kvalitet og forventet effekt av tiltak. Ordningen ses i sammenheng med andre kommunale kulturelle tilskuddsordninger.

6.5 Utelivet

Det er et mål at Sarpsborg er en attraktiv og trygg by. Utelivsnæringen har stor betydning for byens omdømme og attraktivitet. Et satsingsområde er å få unge voksne til å etablere seg i Sarpsborg etter endt utdanning. Samvirke mellom kulturtilbud, næringsliv og uteliv må kontinuerlig styrkes.

Utelivsnæringen har blitt medlemmer av Sarpsborg Næringsforeningen i Sarpsborg med egen faggruppe. Dette er et viktig for utelivsnæringen. Det er også igangsatt frokostmøter mellom kommunen, kultur -og utelivsnæring og arrangører.

Dette er viktige nye samarbeid og tiltak som styrker helhetlig innsats for en attraktiv og trygg by for hele befolkningen.

Et uteliv som karakteriseres som trygt, trivelig, variert, kompetent og med høy kvalitet vil bidra positivt. Fravær av vold og uro er en forutsetning for å lykkes. Tydelige og gode rammevilkår bidrar til å legge til rette for en langsiktig og seriøs næring.

6.6 Næringslivet i Sarpsborg

Alkoholloven åpner for at næringspolitiske hensyn kan vektlegges når en søknad blir vurdert. Kommunens skjønnsutøvelse vil kunne gå på tvers av folkehelsekunnskap, lokale og nasjonale føringer for alkoholrelatert skadeforebygging. Skjønnsutøvelsen vil også kunne føre til en tilsiktet eller utilsiktet konkurransevridning. Disse forholdene tilsier varsomhet i skjønnsutøvelsen.

I alkoholloven fremgår det at skatte- og avgiftsmyndighetene, samt politiet, har en meldeplikt overfor bevillingsmyndighetene. Dette skal være et godt virkemiddel for å styrke seriøsiteten i næringen og sikre faste arbeidsplasser. Dette sikres ved et tverretatlig og tverrfaglig samarbeid lokalt.

6.7 Støy

Støy er et miljøproblem som rammer svært mange mennesker. Støy bidrar til redusert velvære, mistrivsel og påvirker derfor folks helsetilstand. Innføring av røykeforbud innendørs kombinert med uteservering har ført til at gjestene på et utested i større grad enn tidligere går ut og

inn av lokalene. Dette fører til at musikk som spilles innendørs lett siver ut og oppleves som sjenerende for naboer, særlig fordi det skjer på kvelden eller natten. Uteserveringen må ikke ha dører og/eller vinduer åpne slik at sjenerende støy slipper ut. Dersom dette ikke er mulig å få til må det gjøres støydempende tiltak.

Musikk på uteserveringen ved skjenkesteder og festivaler/arrangementer skal skrues helt ned eller avsluttes kl. 23.00 i henhold til [politivedtektene](#) til Sarpsborg kommune (vedtatt av bystyret juni 2016).

Orden og trafikk

Politiets anbefalinger om trafikale forhold skal tillegges stor betydning. Spesielt viktig er denne vurderingen for uteserveringer og etablissemeter som på grunn av sin egenart vil samle et stort antall mennesker på utsiden ved f.eks. stengetid.

Politiet har et ansvar for å forebygge ruskjøring, blant annet ved gjennomføring av kontroller. Målrrettede kontroller gjennomføres på bakgrunn av etterretning. Synlig politi og tips fra publikum har betydning for oppfølging av hendelser.

Kommunen samarbeider med politiet om å følge opp rusfrihet i trafikken ved AV-OG-TIL- kampanjer.

6.8 Drosjenæringen

Samarbeidet mellom drosjenæringen, utelivsbransjen og politiet er viktig for å finne gode løsninger for publikum når de skal hjem etter stengetid. Det dreier seg om plassering av drosjeholdeplasser etter skjenketidens slutt. Det er et mål å hindre store ansamlinger av berusede personer på vei hjem. Budskapet om å unngå drikking i drosje, og ikke være åpenbart påvirket før du kommer til byen kan ivaretas gjennom samarbeid med drosjenæringen i MAKS uteliv nedre Glomma region.

6.9 Belysning

Belysning av byens uteområder er viktig for å skape trygghet og forebygge rusrelatert vold i sentrum. God og riktig belysning skaper helhet og miljø i et byrom som påvirker de som oppholder seg der, både sinnsstemning og adferd påvirkes. Rapporter og erfaring fra politiet viser at det er større fare for å oppleve vold og uro i områder som er dårlig belyst. Kriminalitetsforebyggende hensyn skal vektlegges i planarbeid. Oppfølging ivaretas ved egen belysningsplan, og trygghetsvandring som metode) i regi av Politirådet.

6.10 Geografiske og andre hensyn

Geografiske begrensninger kan være et egnet styringsverktøy for hvilke etableringer Sarpsborg kommune ønsker. Barn og unges oppvekst er et satsingsområde innen helsefremmende og forebyggende arbeid. Å legge skjenkesteder til boligområder, i nærheten av barnehager, skoler,

lekeområder og plasser der barn og unge oppholder seg mye kan være uheldig. Ulike hensyn må vurderes nøye opp mot hverandre slik at det tas forebyggende hensyn ved tildeling av skjenkebevillinger, og trygg oppvekst for barn og unge prioriteres.

6.11 Sentrum

I Sarpsborg sentrum er det etablert serverings – og skjenkesteder med ulike konsepter og åpningstider. I tillegg har vi flotte utearenaer som torget og Kulås amfi. Det er et mål å ha ulike møteplasser med et aktivt sentrum som samlingspunkt for opplevelser.

Kommunen skal vurdere antall bevillinger totalt, skjenkestedenes størrelse, plassering i forhold til hverandre og type steder. Med utgangspunkt i at sentrum er et geografisk lite område, bør antall diskotek og nattklubber begrenses, og må sees i sammenheng med annen type etablering. Antall og type skjenkesteder må vurderes opp mot boligstruktur. Antall rene skjenkesteder som puber/barer bør holdes på et moderat nivå.

Når det søkes om større arrangementer/festivaler må det gjøres en helhetlig vurdering og legges til grunn et forebyggende perspektiv.

7. MAKS Uteliv Nedre Glomma

Kommunene i Nedre Glomma regionen; Fredrikstad, Hvaler og Sarpsborg startet arbeidet med ansvarlig vertskap i 2008. Samarbeidsforumet MAKS, (Myndighet, Ansvarlighet, Kontroll og Samarbeid) ble etablert i 2010. Samarbeidsforumet er en møtearena mellom myndighetsorganer, utelivsbransjen og politikk. Kommunene samarbeider om kursopplegget ansvarlig vertskap hvor utelivsbransjen lærer å bli tryggere i sin rolle for å forhindre overskjenking og skjenking til

mindreårige. Målet er å sikre en ansvarlig alkoholhåndtering gjennom bedre myndighetsutøvelse, ansvarlig skjenkenæring og god kontroll. Forumet jobber med et bredt spekter av virkemidler for å nå målene.

Eksempel på tiltak og arbeidsmetoder gjennom MAKS uteliv-samarbeidet:

- Politiet arbeider etter en modell fra Stockholmspolitiet som handler om publikumskontakt og tett samarbeid med utelivsbransjen. Politiet er synlige i bybildet i helgene og går inn på utestedene for å forebygge uro og vold.
- Ved bekymringsmeldinger fra offentlige myndigheter/ etater inviteres bevillingshaver til 3-partssamtaler for å iverksette forebyggende tiltak. I en 3-parts samtale møter bevillingshaver, kommunal saksbehandler, politiet og eventuelt representant fra annen myndighet/etat.
- Økt fokus på kvaliteten på kontrollarbeidet og gjennomføring av målrettede kontroller.
- Organisering av større samordnede kontroller hvor flere myndighetsorganer deltar. Politiet i samarbeid med kommunen planlegger dette.
- Opplæring av ansatte i utelivsnæringen gjennom ansvarlig vertskapskurs som både e-læring og stedlige lokalt tilpassede kurs. Dette gjøres i tett samarbeid med Helsedirektoratet og kompetansesenteret KoRus-Øst.
- Samarbeidet har vist seg svært nyttig for alle parter. De ulike parter lærer hverandre å kjenne og dette gir økt forståelse for hverandres roller.

8. Alkoholpolitiske retningslinjer

Alkoholpolitiske retningslinjer er ment å være et styringsverktøy for administrasjonen og politikere. Næringslivet vil ha nytte av dokumentet og må forholde seg til retningslinjene. Alkoholpolitiske retningslinjer bidrar med dette til en forutsigbar og ryddig alkoholpolitikk.

8.1 Bevillingshaver, styrer og stedfortreder

Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at salg og skjenking foregår i overensstemmelse med alkoholloven og bestemmelser gitt med hjemmel i den.

Bevillingshaver og styrer må sørge for at de som selger og skjenker alkoholholdig drikk, blir gjort kjent med regelverket og ellers gitt nødvendig veiledning for virksomheten.

- Styrer og stedfortreder har ansvaret og kan ved avvik holdes ansvarlig for salg og/eller skjenking ved kontroll.
- Loven stiller ikke uttrykkelig krav om at styrer og stedfortreder skal være på salgs- og skjenkestedet til enhver tid. Det forventes at en av disse er tilstede når risikoen for avvik er størst. Det er krav om at de er ansatt og jobber der.
- Styrer og stedfortreder skal føre tilsyn med og ha ansvar for utøvelsen av bevillingen og skjenkingen.
- Dersom styrer og/eller stedfortreder aldri er tilstede ved kontroll, kan det bety at kravene som stilles til styrer og stedfortreder ikke er oppfylt.

- Dersom salgs- og skjenkestedet anser det som hensiktsmessig for å ivareta en seriøs trygg drift av virksomheten og sikre en ansvarlig alkoholhåndtering, kan det søkes om flere stedfortredere.
- Det skal til enhver tid være synlig hvem som har ansvar når styrer/stedfortreder ikke er til stede.

8.1.1. Vandel og egnethetsvurderinger

En bevilingshaver og personer med vesentlig innflytelse over driften, skal ha plettfri vandel slik alkohol- og serveringsloven krever. Det er et satsningsområde for Sarpsborg kommune å ha en seriøs utelivsnæring med høy kvalitet. Som et ledd i dette stilles det krav om at lover og bestemmelser om økonomi, minstelønnsordningen og arbeidslivet generelt blir fulgt. Brudd på regelverket vil kunne føre til at kommunen vurderer bevilingshaver som uegnet til å ha/få bevilling.

8.2 Bevillingstyper og vilkår

Kommunen skal alltid vurdere antall bevillinger totalt i kommunen, skjenkestedenes størrelse, plassering i forhold til hverandre og type steder. Det er et mål for Sarpsborg kommune å kunne vise til et bredt spekter av ulike typer virksomheter i ulike områder, og politisk vil det etter en skjønnsmessig vurdering være mulig å nekte bevilling til bestemte typer virksomheter for å nå dette målet. For å sikre en seriøs og god serveringsnæring har kommunen mulighet til å knytte vilkår til en bevilling.

8.3 Det gis ikke skjenkebevilling til følgende:

- Arrangementer som retter seg mot barn og unge
- Arrangementer der arrangørene eller en viss andel av gjestene tilhører organisert kriminalitet
- Gatekjøkken, kiosker, flyttbare serveringssteder og lignende

8.4 Det skal utvises ekstra varsomhet ved behandling av søknad om bevilling fra:

- Steder som ligger i rene boligområder
- Steder som ligger i nærheten av skoler eller idrettsanlegg
- Steder som er plassert i eller tett ved alkoholfrie fritidstilbud
- Idrettsarrangement og arrangement som er knyttet til idrettslige aktiviteter
- Arrangementer der det naturlig vil delta barn, ungdom og familier.

8.5 18-års steder

Det skal settes følgende vilkår til steder som retter seg mot ungdommer i aldersgruppen 18 – 20 år:

- Det skal utarbeides en risikoanalyse, i henhold til alkohollovens forskrift kapittel 8, som skal vedlegges søknaden og godkjennes av politi og kommune

- Det skal opprettes et forpliktende og tett samarbeid med politi og kommune
- Det skal foretas en vurdering av antall vakter av politiet

Politiet vil kunne bidra med innspill og veiledning ved planlegging og utforming av 18-årssteder med tanke på sikkerheten.

8.6 Idrettsarenaer

Folkehelseperspektivet og hensynet til barn og unge skal veie tungt ved behandling og vurdering av søknad om skjenkebevilling på idrettsarenaer. Skjenkestedet skal være tydelig markert/avgrenset og ha et mattilbud. Det er ikke tillatt med skjenking eller konsumering av alkohol når idrettslige aktiviteter/kamper/treninger med mer foregår.

Dersom bevilling gis, stilles følgende krav:

- Det kan skjenkes frem til kampstart og etter kampslutt
- Det kan skjenkes i pauser

Dette gjelder for en prøveperiode på to år – frem til 30.09.2022. Ordningen evalueres i Utvalg for velferd og folkehelse i 2022 og videreføres ut bevillingsperioden dersom det ikke har vært problemer.

8.7 Andre aktivitetsarenaer

Det kan gis skjenkebevilling til aktivitetsarenaer som for eksempel bowlinghaller og lignende. For å ivareta hensynet til barn og unge skal det stilles følgende vilkår til skjenkebevillingen:

- Det gis kun skjenkebevilling av alkoholgruppe 1 og 2 (inntil 22 volumprosent alkohol)
- Områder i arenaen/hallen/bowlinghallen med skjenkebevilling skal ha 18-års aldersgrense.
- Dersom det skal skjenkes alkohol ved for eksempel bowlingbanene skal det være 18-års aldersgrense. Dette kan gjøres ved at bowlinghallen setter aldersgrense fra et klokkeslett for hele eller deler av arenaen/hallen.
- Det skal ikke foregå skjenking i områder der barn og unge er tilstede.
- Vilkår for den enkelte aktivitetsarena/bowlinghall og skjenkeområder følger av bevillingsdokumentet.

8.8 Festivaler / større arrangementer

En søknad om festival eller et større arrangement vil kunne berøre mange ulike virksomheter i kommunen. Dette avhenger av type arrangement, hvor arrangementet skal være, hva som er målgruppe, antall forventet besøkende, skjenkebevilling m.m. Politi, helse og brann vil også involveres.

Generelt for behandling av slike søknader gjelder følgende:

- Søknad om festivaler/større arrangementer skal sendes politi for godkjenning. Politiet skal også vurdere krav om godkjente ordensvakter og behov for polititjenestemenn på bakgrunn av konsept/risiko/antall gjester mv. (jfr. politiloven § 11).
- Søknad om skjenkebevilling skal sendes kommunen. Behandlingstiden for en slik søknad er 8 uker. Søknad sendt senere enn 8 uker før oppstart av arrangement kan ikke forventes å bli ferdigbehandlet i tide.

Festivaler og store arrangement med skjenkebevilling og mange mennesker krever ekstra fokus på ansvarlig alkoholhåndtering og alderskontroll. Det skal derfor stilles strenge krav og blant annet følgende vilkår:

- Maks 5 alkoholenheter per kjøpstilfelle og person
- Det skal være 20 års aldersgrense på VIP områder hvis det gis bevilling til gruppe 3 (opptil 60 volumprosent alkohol)
- Det skal være 18 års aldersgrense på festivaler og større arrangement med skjenkebevilling for gruppe 1-2 (opptil 22 volumprosent alkohol).
- Backstage er en del av skjenkeområdet
- Glassflasker er ikke tillatt på festivalområdet, men det er tillatt på/i VIP-området.
- Styre og/eller stedfortreder i alkoholoven skal være tilstede så lenge festivalen varer.
- Ansatte og frivillige som skal skjenke alkohol skal ha gjennomført og bestått e-læringskurset i ansvarlig vertskap.
- Tilstrekkelig vakthold, vurderes i samarbeid med politiet.
- Det må i forkant av arrangementet foreligge en risikoanalyse fra arrangør.
- Det skal gjennomføres et møte i forkant av festivalen/arrangementet med politi, brann og kommune med fokus på ansvarlig alkoholhåndtering.
- I etterkant av festivalen bør det gjennomføres et evalueringsmøte. Dersom det har vært avvik etter alkoholoven skal det gjennomføres evalueringsmøte for å forebygge nye brudd neste gang.
- Det vises til politivedtektene for bestemmelser om musikk til kl. 23/kl.24

8.9 Nettsalg

Nettbutikker for salg av alkohol kan tillates etter eget reglement. Reglementet stiller krav om at bevillingshaver sikrer at det ikke utleveres alkoholholdige varer til personer under 18 år, at personen ikke er eller i ferd med å bli åpenbart påvirket av rusmidler - og at det kun utleveres innenfor kommunens salgstider. Videre stiller reglementet krav om at eventuelle hentepunkter skal godkjennes av kommunen før de kan benyttes, og at bevillingshaver tilrettelegger for kontroll. Reglementet ligger vedlagt denne planen.

8.10 Uteservering:

- Uteservering i tilknytning til et skjenkested får bevilling etter samme krav som innendørs og for samme periode. Det kan settes individuelle begrensninger i skjenketiden/åpningstiden.
- Det vil normalt være tillatt å opprette egen utskjenking på uteserveringsområdet da dette regnes som en del av skjenkebevillingen.
- Skjenkeområdet for uteserveringen må være tydelig markert, avgrenset eller inngjerdet.
- Det er et generelt vilkår at uteserveringen ikke skal hindre alminnelig ferdsel. Dersom uteservering er på kommunal grunn (f.eks. fortau), må det på forhånd søkes Virksomhet kommunalteknikk om bruk av arealet.

8.10.1 Musikk og støy

Det er ikke tillatt med musikk eller høy lyd på uteserveringer etter kl. 23 (politivedtektene til Sarpsborg). I dette ligger at det generelle støynivået skal oppleves som senket etter dette klokkeslettet. Musikk skal være for gjestene på stedet og ikke til sjenanse for andre eller bære preg av å være et «lokkemiddel» for å få gjester til stedet.

Kommunen kan pålegge støydempende tiltak, enten av bygningsmessig karakter eller teknisk utstyr til musikkanlegg eller lignende.

8.11 Alder og alkoholgrupper

Kommunens krav til aldersgrenser skal vurderes ut ifra type konsept/arrangement/risiko mv.

Aldersbegrensning vil følge av bevillingsdokumentet. Vilårene er:

- 18 års aldersgrense på steder med bevilling for gruppe 1 (inntil 4,7 volumprosent) og 2 (inntil 22 volumprosent).
- 20 års aldersgrense på steder med bevilling for gruppe 3 (inntil 60 volumprosent).
- Det kan i særlige tilfeller søkes om 18 års aldersgrense for steder med 20 års grense. Det er ikke tillatt å skjenke alkoholgruppe 3 under slike arrangementer, politiet skal konsulteres.
- Bevilling kan gis til spisesteder uten aldersbegrensning inntil kl. 24.00.
- Det gjøres unntak for aldersgrensene når mindreårige er gjester sammen med foresatte på spisesteder og f.eks. familie-/kulturarrangement.
 - Begrepet foresatte tolkes vidt, eksempelvis vil arbeidsgiver, trener, foreldre eller andre ansvarlig voksne kunne regnes som foresatte i denne sammenheng.

8.12 Vakt

Politiet og kommunen kan med hjemmel i politiloven og vilkårsadgangen i alkoholoven pålegge en virksomhet å ha ordensvakter. Dersom skjenkestedet selv velger å etablere en egen vaktordning, skal det være godkjent i henhold til lov om vaktvirksomhet.

8.13 Omsetning / bevillingsgebyr

Bevillingshaver har plikt til å oppgi sin omsetning til bevillingsmyndigheten.

Omsetningsoppgaven skal være undertegnet av revisor eller regnskapsfører og sendes kommunen innen satt frist. Bevillingsgebyret fastsettes i samsvar med departementets forskrifter om beregning og innbetaling. Kommunen følger makssatsene.

8.14 Ansvarlig vertskap / Ansvarlig vertskap e-læring

Det settes som vilkår at alle som jobber med skjenking i utelivsnæringen har gjennomført og bestått e- læringskurset i ansvarlig vertskap. Målet er å sikre en ansvarlig alkoholhåndtering og forebygge rusrelatert vold ved ikke å skjenke mindreårige og åpenbart påvirkede gjester.

Styrer og stedfortreder skal i tillegg ha gjennomført et dagskurs i ansvarlig vertskap som kommunen arrangerer. Dagskurset skal være gjennomført innen ett år etter at godkjenning er gitt.

8.15 Dialogmøte

Virksomhetene plikter å delta med en representant på dialogmøter som kommunen innkaller til.

8.16 Kontroll

Det skal utarbeides egen instruks for hvordan kontrollen med salgs- og skjenkebevillinger utøves i kommunen. Det skal også utarbeides retningslinjer for hvordan rapporteringen skal utføres. Kontrollen skal bl.a. utføres med henblikk på de vilkår som er fastsatt i bevillingen.

Det er fastsatt i loven at en bevilling er gitt til et bestemt lokale og til en bestemt type virksomhet. Kommunen bør reagere strengt dersom en virksomhet foretar endringer i driftskonsept uten tillatelse, og normalt bør bevillingen bortfalle dersom vilkåret om type virksomhet i praksis endres uten at endringen er godkjent av kommunen.

Dersom kontrollvirksomheten avdekker at et eller flere skjenkesteder er så uoversiktlig innredet at det er vanskelig å føre kontroll med skjenkingen, skal dette rapporteres. Rapporten vil kunne bli tatt med i vurderingen i forbindelse med en eventuell søknad om fornyelse av bevilling. Slike anmerkninger må bli gjort kjent for bevillingshaver.

8.16.1 Målrettede kontroller

Kommunen skal målrette sine kontroller gjennom å planlegge og utføre salgs- og skjenkekontroller på tider og steder hvor faren for brudd er størst. Kommunen benytter seg av eksterne kontrollører.

Salgs- og skjenkekontrollene skal styrkes for å hindre salg og skjenking av alkohol til mindreårige. Kommunen oppfordrer salgs- og skjenkestedene om å kreve legitimasjon på alle som er under 25 år. Dette skal merkes tydelig i butikklokalet og på skjenkestedene.

8.16.2 Samordnet kontroll

Samordnede kontroller er et av de mest effektive tiltakene i MAKS. Kontrollene planlegges i felleskap på tverretatlige møter og gjennomføres fire til seks ganger i året. Samarbeidspartnere er kommunale og statlige myndigheter med kontroll og tilsynsoppgaver av skjenke- og serveringssteder; bevillingsmyndigheten, politiet, tollvesen, kemner, arbeidstilsyn, mattilsyn, byggesaksavdeling, branntilsyn, Skatt Øst og NAV Kontroll. På møtene avtales det også felles kontroller på tvers av kommunegrensene. I tillegg vurderes om det er behov for spesiell «sesonginnsats» knyttet til julebord, russetid, festivaltid med videre.

8.16.3 IK- alkohol

Alle salgs- og skjenkesteder må ha et system og rutiner for å sikre at alkoholregelverket overholdes. God internkontroll gir enklere drift, tryggere ansatte og fornøyde gjester. Det vises til guide til god internkontroll fra Helsedirektoratet (<https://helsedirektoratet.no/folkehelse/alkohol/guide-til-god-internkontroll-etter-alkoholloven>).

IK– alkohol er et verktøy til å etablere gode interne rutiner for å forebygge brudd på alkoholloven og regelverket. Kommunen avtaler tid med bevillingshaver for gjennomgang og kontroll av internkontrollen som en del av veiledningsplikten. Denne formen for dialogbasert kontroll gjør at kommunen og bevillingshaverne blir bedre kjent med hverandre og gjør det lettere å ta kontakt om det oppstår utfordringer.

8.17 Tre – partssamtaler

I en tre-partssamtale møter bevillingshaver, kommunal saksbehandler, politiet og eventuelt representant fra annen myndighet/etat. Ved bekymringsmeldinger fra politi og andre etater/myndigheter og ved avdekkede brudd på alkoholloven og regelverk vil kommunen invitere bevillingshaver til en tre-parts samtale. Målet med samtalen er å se på årsaken til at brudd skjer/har skjedd, og gjennom veiledning bidra til å forebygge.